

Europese
Commissie

Evaluatie uitvoering EU-milieubeleid: kernpunten

Nederland

„De EU-milieuwetgeving maakt ons leven beter, maar voorschriften werken alleen wanneer deze daadwerkelijk worden toegepast. Milieuwetten verbeteren de kwaliteit van water en lucht, verhogen recyclingpercentages en beschermen de natuur, om enkele voordelen te noemen. En ze bieden enorme economische voordelen. Ze kunnen echter alleen doeltreffend zijn als ze ook worden uitgevoerd. En op dit punt speelt de evaluatie uitvoering milieubeleid (EIR) een rol: de evaluatie maakt onderdeel uit van ons antwoord aan burgers, die willen dat de EU ervoor zorgt dat de milieuvoorschriften op de juiste manier worden toegepast in hun land.”

Karmenu Vella

lid van de Europese Commissie en verantwoordelijk voor milieu, maritieme zaken en visserij.

©: iStock-479582286 - vichie81

Landenprofiel van Nederland

Nederland is al geruime tijd een voorloper in milieubeleid, zowel in het aanpakken van milieudruk als in het organiseren van effectief milieubeheer in samenwerking met regionale en lokale overheden, en met bedrijven en het maatschappelijk middenveld. Er zijn echter nog enkele belangrijke uitdagingen die moeten worden aangepakt en mogelijkheden die moeten worden benut.

Uitdagingen

De belangrijkste uitdagingen waarmee Nederland wordt geconfronteerd bij de uitvoering van het milieubeleid en de milieuwetgeving van de EU zijn:

- Het verbeteren van de waterkwaliteit, vooral wat betreft de concentratie van nutriënten in oppervlaktewater.
- Het verbeteren van de luchtkwaliteit, vooral de concentratie van stikstofdioxide en ozon, om vroegtijdige sterfgevallen te voorkomen.
- Het optimaliseren van de bijdrage van Natura 2000 en de nationale natuurnetwerken om tot een goede staat van instandhouding te komen en om habitatversnippering, biodiversiteitsverlies, atmosferische depositie van stikstof, uitdroging en verzuring tegen te gaan.

Mogelijkheden

Met relatief geringe inspanning zou Nederland beter kunnen presteren op punten waarvoor reeds een stevige kennisbasis en goede praktijken bestaan. Dit is met name van toepassing op:

- Het onderzoeken van het volledige potentieel van maatregelen op het gebied van hulpbronnefficiëntie door het midden- en kleinbedrijf, door middel van praktische technische en financiële ondersteuning voor mkb-bedrijven.
- Het voortbouwen op eerder opgedane ervaring met

beschermingsmaatregelen tegen overstromingen en het bevorderen van groene infrastructuur als een oplossing om het Nederlands natuurlijk kapitaal te herstellen en burgers van natuurdiensten te laten profiteren.

Sterke punten

Nederland is toonaangevend in de uitvoering van milieubeleid, wat wordt ondersteund door innovatief bestuur op verschillende niveaus. De resultaten zouden op bredere schaal kunnen worden gedeeld met landen. Goede voorbeelden zijn onder andere:

- De Nederlandse benadering van duurzaam inkopen is een van de meest ambitieuze en succesvolle in de EU, waarbij markten voor duurzame producten worden gestimuleerd.
- De 'Green Deals' die door de overheid en andere partijen zijn aangegaan om belemmeringen voor groene groei weg te nemen, zijn zeer succesvol en kunnen worden beschouwd als een goed praktijkvoorbeeld binnen de EU.
- De integratie van groen denken in de financiële sector, bijvoorbeeld door het grootste Nederlandse pensioenfonds ABP dat in 2015 een beleid voor duurzame investeringen heeft aangenomen.
- Pionierswerk met betrekking tot het in kaart brengen en beoordelen van de ecosystemen en ecosystemendiensten, en met betrekking tot het ontwikkelen van een accounting systeem voor natuurlijk kapitaal.

Over de evaluatie van de uitvoering van het milieubeleid

Europeanen willen gemeenschappelijke beslissingen die worden opgevolgd door een snelle en efficiënte tenuitvoerlegging. Een gebrekkige uitvoering leidt tot hoge maatschappelijke, economische en milieukosten en creëert een ongelijk speelveld voor bedrijven. Meer dan 75 % van de Europese burgers is van mening dat EU-milieuwetgeving noodzakelijk is om het milieu in hun land te beschermen, en bijna 80 % is van mening dat EU-instellingen zouden moeten kunnen controleren of milieuwetgeving op de juiste manier wordt toegepast in hun land.

In de Evaluatie van de uitvoering van het milieubeleid (Environmental Implementation Review-EIR) analyseert de Europese Commissie de belangrijkste uitdagingen en mogelijkheden met betrekking tot de uitvoering van de Europese milieuwetgeving en het Europese milieubeleid in elke lidstaat. De bevindingen worden gepubliceerd in bondige maar volledige landenrapporten die om de twee jaar worden uitgebracht. De rapporten zijn bedoeld om een positief debat te stimuleren over zowel gemeenschappelijke milieu-uitdagingen voor de EU als over de meest doeltreffende manieren om de belangrijkste lacunes in de uitvoering aan te pakken en de milieuresultaten van elk EU-land te verbeteren. Deze rapporten zijn gebaseerd op meer gedetailleerde uitvoeringsrapporten die door de Commissie worden verzameld of uitgegeven op grond van specifieke milieuwetgeving, en op de verslagen van het Europees Milieuagentschap over de toestand van het milieu.

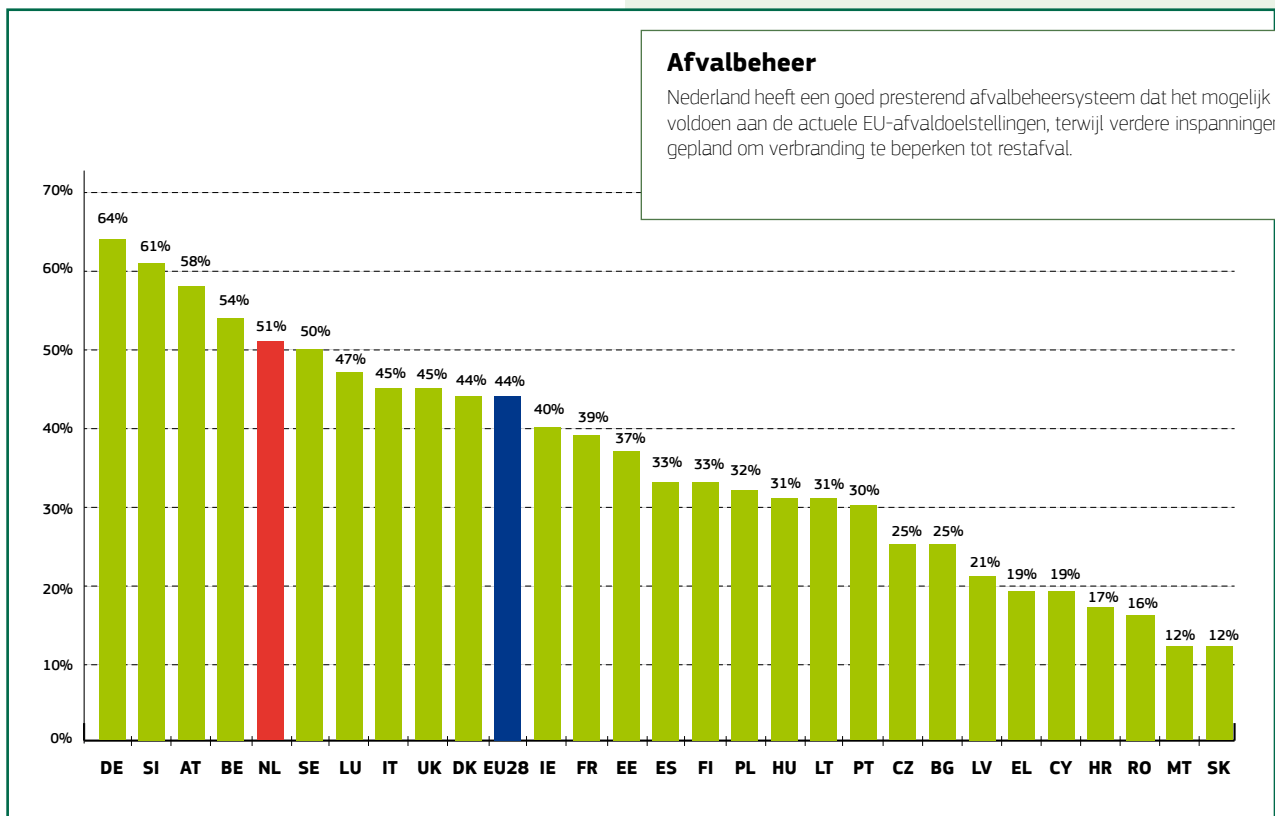
De EIR-rapporten vormen geen vervanging voor de specifieke instrumenten die moeten zorgen voor naleving van de wettelijke EU-verplichtingen. Klimaatverandering is niet behandeld in het eerste rapport.

Dit informatieblad presenteert de kernpunten van het EU-landenrapport over Nederland.

Naar een circulaire economie

De transformatie van onze economie van lineair naar circulair biedt de mogelijkheid om deze opnieuw in te richten en duurzamer en concurrerder te maken. Dit zal investeringen stimuleren en voordelen op zowel korte als lange termijn opleveren voor de economie, het milieu en de burgers.

Nederland kan worden beschouwd als een voorloper op dit vlak en was een van de eerste landen met een programma voor circulaire economie (2014), dat in september 2016 werd gevolgd door een rijksbreed programma voor een circulaire economie voor 2050. In de afgelopen jaren zijn de circulaire economie, van-wieg-tot-wiegbenaderingen en duurzaam ontwerpen de belangrijkste trends geworden.

Recycling stedelijk afval in % in 2014

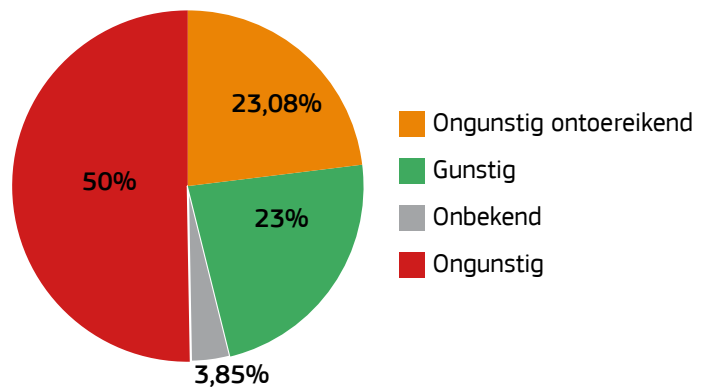
©: iStock-504186254 - Maverick

Natuurbescherming

Nederland moet extra inspanningen leveren om te zorgen voor de bescherming en het beheer van de habitats in de richting van een gunstige staat van instandhouding van beschermde habitats en beschermde soorten door, met name, te focussen op het verminderen van de druk vanuit de landbouw.

De Nederlandse overheid heeft in 2014 een nieuwe natuurvisie, de natuur van de toekomst, aangenomen die draait om een andere manier van denken over natuurbeleid: van de bescherming van de natuur tegen de maatschappij naar het versterken van de natuur met de maatschappij. Biodiversiteitsdoelstellingen moeten worden behaald door gebruik te maken van alle mogelijkheden tot synergie tussen natuurwaarden en sociale en economische activiteiten.

Staat van instandhouding van beschermde soorten in 2013 - Nederland

Mariene milieu

De Noordzee is een van de drukste zeegebieden, waar de exploitatie van olie- en gasreserves samengaat met belangrijk scheepvaartverkeer. Twee van 's werelds grootste havens liggen aan de Nederlandse Noordzeekust en het kustgebied wordt intensief gebruikt voor recreatie. Daarnaast vormen overbevissing en boomkorvisserij potentiële bedreigingen voor de biodiversiteit in deze regio. Het is nog te vroeg om te zeggen of de Nederlandse mariene wateren een goede status hebben.

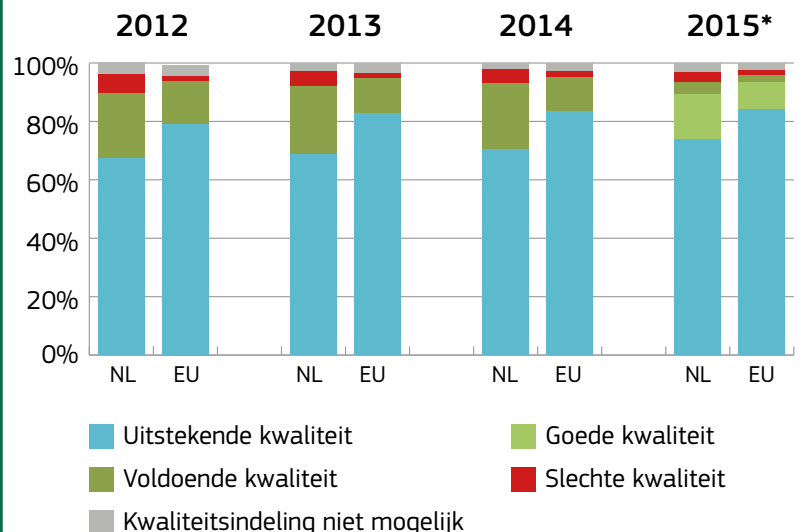
Waterkwaliteit en waterbeheer

Hoewel het waterbeheer in Nederland over het algemeen goed is, zijn er in alle regio's gebieden waar niet wordt voldaan aan de wettelijke EU-doelstellingen voor de ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater van rivieren en meren. Ongeveer de helft van de rivieren, afwateringskanalen en meren bevat een te hoog gehalte aan stikstof en fosfaat ten gevolge van overbemesting in landbouwgebieden. 99 % van de waterlichamen staat nog steeds onder aanzienlijke druk, waarbij diffuse verontreiniging de grootste rol speelt.

Nederland scoort zeer goed als het gaat om nakomen van EU regels voor drinkwaterkwaliteit en afvalwaterbehandeling, zodat er daar geen speciale uitvoeringsproblemen zijn. Dit geldt ook voor de kwaliteit van zwemwater.

Desalniettemin moet Nederland een aanzienlijke inspanning leveren om de doelstellingen van de Europese Kaderrichtlijn Water te behalen, met name door het aanpakken van zowel diffuse verontreiniging uit agrarische bronnen als hydromorfologische druk.

Zwemwaterkwaliteit 2012-2015

* De categorie 'goed' is geïntroduceerd in het zwemwatersverslag van 2015

Milieubelastingen

Het belasten van verontreiniging en van het gebruik van hulpbronnen kan hogere inkomsten genereren en belangrijke sociale en ecologische voordelen opleveren. Een verschuiving van de belasting op arbeid naar belastingen die minder schadelijk zijn voor groei is een belangrijke uitdaging in Nederland. De belastingdruk op arbeid is 57,5 %, de op één na hoogste in de EU (2012). Dit vormt een sterke belemmering voor het scheppen van werkgelegenheid. Door de Europese Commissie en de OESO uitgevoerde onderzoeken wijzen erop dat er in Nederland aanzienlijk ruimte bestaat voor extra milieuheffingen en het geleidelijk opheffen van energie- en landbouwsubsidies waar die schadelijk zijn voor het milieu.

Luchtverontreiniging en files

De luchtkwaliteit in Nederland geeft nog steeds reden tot ongerustheid. Volgens de schatting van het Europees Milieuagentschap zouden in 2013 ongeveer 11 530 vroegtijdige sterfgevallen zijn toe te schrijven aan de concentratie fijnstof, nog eens 270 aan de ozonconcentratie en ruim 1820 aan stikstofdioxide. Dit is tevens een gevolg van overschrijdingen van de EU-normen voor luchtkwaliteit.

Files tijdens de spits zijn een probleem in Nederland, zowel binnen de agglomeraties als op essentiële verbindingswegen tussen steden. De drie grootste steden – Rotterdam, Amsterdam en Den Haag – behoren tot de twaalf slechtst presterende stedelijke gebieden in de EU. Over het geheel genomen is Nederland het op één na slechtst presterende land in de EU als het gaat om de economische kosten veroorzaakt door files, die zorgen voor een hoge mate van luchtverontreiniging.

Nederland moet extra inspanningen leveren om te voldoen aan de EU-normen voor luchtkwaliteit, met name voor stikstofdioxide. Extra inspanningen zijn ook vereist om emissies in de atmosfeer te verminderen teneinde te voldoen aan de verplichtingen krachtens de Richtlijn nationale emissieplafonds.

Doeltreffend bestuur en kennis

Over het algemeen beschikken Nederlandse overheden over afdoende tot uitstekende capaciteit om te voldoen aan de milieuplichtingen. Bovendien bestaat er al een lange traditie om alle relevante belanghebbenden te betrekken bij de vroege stadia van beleidsvorming en, waar dat van toepassing is, bij de tenuitvoerlegging.

Nederland heeft een lange traditie van uitgebreide nationale milieuplannen die hebben gediend als goede praktijk voor andere landen. Sinds het vierde nationale milieuplan (2001) is er echter geen nieuw algemeen plan meer aangenomen. En dit kan, naast het ontbreken van een alomvattende strategie inzake duurzame ontwikkeling, verantwoordelijk zijn voor een enige versnippering die heeft geleid tot een overvloed aan actieplannen, programma's en vrijwillig gesloten overeenkomsten.

©:iStock-493542220 - Kloeg008

©: NL_3 Amsterdam - Kivlicim Pinar

Februari 2017

Het volledige landenrapport van Nederland, de overige 27 landenrapporten, en de mededeling „The Environmental Implementation Review 2016: Common challenges and how to combine efforts to deliver better results” („De evaluatie van de tenuitvoerlegging van het milieubeleid: gemeenschappelijke uitdagingen en hoe krachten te bundelen om betere resultaten te leveren” zijn hier beschikbaar:
http://ec.europa.eu/environment/eir/index_en.htm